

תלמידי

היה ראשון
ללמוד
ואחרון
לעזוב

אור ובהירות בעבודת השם במשנת ברסלב

והפרי את לב האמן משרכם
ונתתי לכם לב בשר

פרישת בא
גליין ג' תשפ"ב

אור להביות הלב של איש ישראל
כיועץ מאד עד לב השמים לה' ויברך,
ואין סוף ואין תכלית לתשוקתו

לב ופרישת

פְּחֻצַּת הַלַּיְלָה אֲנִי יוֹצֵא בְּתוֹךְ מִצְרַיִם (שמות י"א ה')

"לקום 'חצות' כאמצע היום"!

האם שמעתם על העצה הנפלאה 'לקום חצות' באמצע היום?! לא מדובר במי שישן על מיטתו עד אז ח"ו. מדובר באחד שזכה אף לקום בחצות הלילה, ובחצות היום הוא עדיין ער וממשיך בסדר עבודתו בקודש בתורה ותפילה, אך עצת קימת 'חצות' שייכת אליו גם עתה...

לעומתו, גם מי שלא זכה להתעורר בחצות הלילה – הרי שהעצה של 'חצות' והלימוד שבו, שייכת גם ולפעמים בעיקר אליו. שכן, באם נשכחו ממנו נקודותיו הטובות, ועצבות ומרה שחורה אופפים אותו, הרי הוא נמצא עמוק בתוך הלילה... עולם חשך בעדו, הוא ישן בעמידה ובהליכה...

ואז, העצה היחידה שתעזור לו להימלט מהחושך הגדול, ומהנפילות אליהם הוא עלול להתדרדר עקב מצבו, היא: 'קימת חצות'. אכן, לא עת חצות עתה, אבל אין ברירה: כאן ועכשיו צריך לקום 'חצות'; להשתמש עם העצה של קימת חצות.

כך גם היה עם אבותינו במצרים, שמרוב שקיעתם במי"ט שערי טומאת מצרים, "ואעבור עלייך ואראך מתבוססת בדמייך", מיהרו שכחו מעשיהם הטובים, עד שהוכרח משה רבינו לבוא להזכירם את הנקודות טובות, כי עדיין ה' אתם עמם ואצלם, ואז קול דודי הגה זה בא לעורר ישנים – והכריז: 'כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים'.

וכך מלמדינו מוהר"ת בהלכה הראשונה שבספרו הגדול והקדוש 'ליקוטי הלכות': וכל זה נעשה עם כל אחד מישראל בכל עת, שבכל פעם מתגברת עליו בחינת השינה עד שכמעט כמעט וכו', רחמנא ליצלו, ואז דייקא צריך לחפש נקודות הטובה שכל זה הוא בחינת הלימוד הקדוש של 'אומרה'. עד שדייקא כשמוע בדעתו לקטנות גמור רחמנא ליצלו, עד שרוצה לומר 'מִטָּה רגלי ח"ו, או דייקא חסדי ה' שעדה על פי הנ"ל לעוררו משנתו ולהחיות. שהוא 'בחינת קימת חצות ממש', שאז הוא תכלית הקטנות, ואז דייקא הוא בחינת התעוררות השינה, שהוא בחינת התעוררות מנפילתו על ידי בחינת 'אומרה' לאלק ביעודי'.

ועל כן היתה הגאולה הראשונה בחצות דייקא. וכן הגאולה האחרונה שאנו מקווים במהרה בימינו תהיה על ידי בחינת חצות – על ידי הכשרים והיראים שעומדים בכל לילה בחצות, שעל ידי זה הם ממשכיים על עצמם בחינת קדושת חצות לילה שאז מתעורר חסד גדול, שעל ידי זה זוכין להמשיך עליהם תמיד בחינת התעוררות השינה שבחצות לילה, להמשיך עליהם בחינת זאת תמיד. דהיינו, שבכל עת שרוצים להפיל עליהם שינה וקטנות גדול מאד, אפילו אם מפילים אותם כמו שנפילים ח"ו, אפילו אם עבר עליו מה שעבר, אף על פי כן יתעורר תמיד דייקא מתוך תוקף הקטנות בבחינת קימת חצות הנ"ל, דהיינו על ידי בחינת העור ממש טוב שמוצא בעצמו.

של הדבר הזה

רגע של נאולה

כמה זמן זה יחזיק? האם בטוח שאני יישאר כזה לנצח?... 'חיפזון'!!!

מן הסטרא אחרא שרודפת אחריו בתחילת התשובה" (ליקוטי הלכות, ספירת העומר א).

כשמגיע עת הגאולה, כשהאדם זוכה לאור של תקווה – מיד מגיע אותו גוף מגושם ובהמי, ודורש בתוקף לקבל תוכנית מפורטת של הגאולה. הוא חייב להבין איך בדיוק הוא יזכה לכל השגה ומדרגה, מתי הוא יצא מכל צרותיו, ומהי הדרגה המדויקת אליה הוא הולך לזכות בעבודת ה'.

האור הגדול שמשפע לאדם בעת הגאולה עלול לגרום לו לחשוב שהוא כבר בשלימות המעלה, ולכן הוא כבר דורש להביא את הכל עד הסוף. הוא לא מבין שהוא בעצם עדיין רחוק מאד מישועה, אלא שהשפיעו לו אור מלעילא, שאף שאין האור שייך אליו, הרי שבזכותו הוא יכול לצאת ולהתקדם לעבר החירות והישועה.

זה מה שהיה ביציאת מצרים, וזוהי סודה של כל גאולה פרטית וכללית.

אי אפשר להסביר לאנשים נמוכים כמונו את כל הדעת וההבנה הבהירה, עד שנואל בטובנו לארוז חפצים ולצאת. הגאולה היא הַבְּנָק אור עצום, שלא כסדר, המגיע ברגע של רחמים משמים, ואז, הדבר הראשון שאנחנו צריכים לעשות, הוא לברוח מרע... למדבר, לים, או לכל מקום אחר, עם הבנה או בלעדיה.

ה' יתברך חושב מחשבות לבל ידח ממנו נידח. הוא קורא לכל אחד ומזמין לו רגעים של התגלות כדי שיתפוס היכן הוא נמצא והיכן היה ראוי שיהיה. הרגעים הללו יכולים להיות הזדמנות פז להתחיל התחלה חדשה, אפילו רק לזמן קצר בעלמא. אך יכולים באותה מידה להיות רגע של מכת חושך של נפילה עמוקה בגלות.

'חיפזון' - זה העניין. כשנועם ה' מתפשט בלב, כשהזיכרון על חיים של גאולה מתנוצץ במוח - אסור לחכות להסברים ותורות ופלפולים, אלא פשוט לצאת!

"אבל לעתיד לבא שנוכה לתכלית התיקון בשלימות, ואזי יהיה הכנעת הסטרא אחרא בשלימות, ואזי יזכו לתכלית ההשגה, כמו שכתוב 'ומלאה הארץ דעה', אזי 'כי לא בחפזון תצאו', 'לא בחפזון' דייקא... זה יזכו לעתיד, שאזי יתגלה בחינת שם מלא, שהוא ה' הוא האלקים". ברוך השם לעולם, אמן ואמן" (ש).

כולנו מסכימים שהתורה והמצוות הם הדבר הכי טוב בעולם.

כולי עלמא מודי שעבודת ה' היא הדבר היחיד שממלא את האדם בחיות ושמחה.

אבל עדיין, אנחנו לא ממהרים... גם אם משהו יבוא ויגלה לנו איזה תקוה חדשה, דרך אשר על ידה נוכל לצאת מהטיט היוון בו אנו משוקעים, ולהיכנס מחדש להיכלי הקדושה, עדיין אנו מהססים וחושבים: כמה זמן זה יחזיק? האם בטוח שאני יישאר כזה לנצח? ועוד שלל הרהורים, בלבולים ומחשבות, שגורמים לנו פעם אחר פעם להישאר בתא הכלא החשוך והצפוף, במקום לפרוץ החוצה ליום מאיר ומלא טעם ודעת.

"אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים" - לימדונו חז"ל. אסיר היושב בתא הכלא, גם אם הוא גאון, עשיר, ומוצלח ככל שיהיה, אינו מסוגל להפעיל במוחו מחשבות של חירות. כל כולו חושב כמו אסיר, ומתנהג כמי שכבר הפוקד גורלו בידי אחרים, יהיה מה שיהיה...

כך כלל ישראל במצרים - עליהם אנו קוראים בתורה הקדושה כבר שבוע שלישי - נמצא פסע אחד לפני שער הנו"ן של הטומאה, אשר משם כבר אין דרך לצאת. וכאשר השי"ת ברחמיו בא ומודיע להם על ידי משה רבינו, המנהיג הנאמן: 'בחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים, אני ולא מלאך'; אני עומד לגלות לכם את האור הגדול ביותר, אור השי"ת בעצמו, ולהסיר את כל המחיצות, להראות לכל איש ישראלי את מלכות ה' בשיא ההתגלות - עדיין אין מתפעלים כולם מהגילוי הנורא שעומד לבוא בעוד כמה ימים...

דעות שונות מביאים חז"ל על הכמות העצומה של היהודים שנסארו ומתו בימי מכת חושך, אותם מסכנים שהעדיפו חיי חושך בטוחים, על פני גאולה שחששו שמא אינה טובה כל כך...

כן, כך זה עובד. גם כשכבר מזמינים את האדם לחיים של חירות, הוא יכול להפסיד ולוותר על הכל, רק בגלל כמה בלבולים קטנוניים ועלובים...

"כשיוצאין מן הסטרא אחרא" - כתב מוהר"ת - "צריכין לחפזון גדול, לברוח מחימוץ המחשבה, שלא יתחמץ מחשבתו חס ושלום בהרהורים וכיוצא, שבא

מדוע אנשים מתאבדים?

וכשם שבגשמיות, הסברת בטוב טעם ודעת, שמשני הצדדים אין זה משתלם כלל להתאבד, הן מצד שכשיהרוג את עצמו לא יהיה לו מנוחה כלל בעולם העליון, והן מצד שכשלא יהרוג את עצמו יהיו לו היסורים לכפרת עוון ולטובה נצחית. כך גם בכפלי כפלים בעבודת ה':

אם יהרוג את הכיסופים שלו, גם אם יתכן שיהיה לו מנוחה קצת מייסורי נפשו, אעפ"כ לא יימלט כלל מייסורי נשמתו הנצחיים. ומאידך, אם ימשיך עם הכיסופים והזעקות להשם יתברך, אזי עצם הצער והגעגועים שיש לו, הם טובה נצחית עבורו, אפילו אם לא יזכה כלל לצאת מהתאוות והמידות רעות...

ולכן, עדיף להמשיך ולסבול את הרגשת הריחוק והנפילות, ולמרר יום יום לפני השם יתברך "למה לי חיים כאלה, חיים מרים ומורוים ממות" (כלשון מוהר"ת בתפילה שאחר תיקון הכללי). מאשר להרוג את הכיסופים, ולהשלים עם המצב, ולהגיד שהכל בסדר...

ר' מנחם: פלאי פלאים! אך מה זה קשור ל"התחזקות האמיתית של רבינו" שהזכרת בדבריך?

הר"ר שמחה: כי בלי ההתחזקות האמיתית שמאירים בנו הרבי רבי נתן, אין לו לאדם כח להחזיק ימים ושנים בכיסופיו וגעגועיו וזעקותיו להשם יתברך. ועם הזמן, הכיסופים והגעגועים גורמים לו צער ועגמת נפש נוראה כזו, עד שהברירה היחידה עבורו להמשיך ולחיות בשמחה, היא: להתאבד ולהרוג את הכיסופים, ולהחליט שהמצב טוב מאד...

ורק מי שיש לו התחזקות אמיתית, יכול להמשיך לחיות בשמחה וחיות, בלי להתאבד ולאבד את הכיסופים והגעגועים!

רק מי שיש לו את הדעת הנפלאה של הרבי, שמאיר בנו רבי נתן - יכול מצד אחד לא לוותר על שום רצון שבעולם, ולהמשיך לכסוף ולהשתוקק, להתפלל ולזעוק, לזכות לצאת מכל התאוות והמידות רעות שבעולם, ולזכות לכל מה שאפשר וצריך לזכות בזה העולם. ומאידך, לא להיבהל כלל כשעוברים עדיין ימים ושנים והוא רחוק מכל זה בתכלית הריחוק, רק להחיות את עצמו בכל נקודה טובה, ולהחזיק מעמד בעבודת ה' בשמחה.

ר' מנחם: מתוך דבריך אני מתחיל לחשוב: אולי מה שהפסקתי כבר כמעט שנה להתפלל ולזעוק להשם יתברך לצאת מתאוות אכילה, היא מחמת שאין לי מספיק 'התחזקות'?

הר"ר שמחה: בוודאי! לא רק תאוות אכילה, אלא גם כל התאוות והמידות הרעות שהאדם מתמודד עמהם - עיקר הסיבה שהוא מפסיק באישיהו שלב לרצות ולהשתוקק לצאת מהם, ולזעוק על זה להשם יתברך, הוא מפני שאין לו את הכח לסבול את הסבל של הכיסופים והגעגועים, ולכן הוא מעדיף 'להתאבד' ולשכוח ולהשכיח לגמרי את הכיסופים והגעגועים, לבל יצערוהו ויטרידוהו...

אך אם תהיה לו התחזקות אמיתית, לא יצטרך להשמיד להרוג ולאבד את כיסופיו וגעגועיו. אלא יוכל לסבלם ולהמשיך עמהם, מתוך שמחה והתחזקות נפלאה!

מאידך גיסא - כשהוא סובל בדומיה ואהבה את היסורים בעולם הזה המהיזיונות והצרות, יש לו מזה כפרת עוונות, וטובה נצחית.

כך שמכל צד שהוא, אין זה פיתרון כלל לברוח מהצרות והייסורים ע"י התאבדות.

אבל ר' שמחה, עשה נא עמי טובה, וְדַבֵּר כבר על הנמשל, ולא על משל בזוי ומופרך כל כך...

הר"ר שמחה: וכי אינך מבין לבד את הנמשל ברוחניות?

ר' מנחם: כנראה אתה מתכוון על הרשעים אשר "בחייהם קרואים מתים".

הר"ר שמחה: גם זה נכון; אלו ההולכים אחר שרירות לבם ואינם חושבים אל התכלית, הם אכן ה'מתאבדים' האמיתיים לנצח נצחים.

מי שחי בלי לחשוב על התכלית, ואינו משים על לבו לזכור בכל יום בעלמא דאתי ששם עיקר החיות לנצח - הוא 'מתאבד' רוחני - והוא בחייו חשוב כמת, מאחר שאינו משים על לבו לזכור תכליתו הנצחית בכל יום" (ליקוטי עצות, דיבור ז).

אבל האמת היא, שאני רוצה לדבר על 'התאבדות' רוחנית, ששכיחה ונפוצה גם אצל רבים וטובים מהחסידים שעליליך אידן. וכמעט כל מי שאינו יודע מההתחזקות האמיתית של רבינו, נכשל פעמים רבות ב'התאבדות' כזו...

ר' מנחם: מה כוונתך?

הר"ר שמחה: כוונתי היא לאלו שכשהם רואים שהם רחוקים מאיזה פרט או מדרגה באישישקייט, והם מנסים כבר זמן רב מאד לזכות לזה ואינם מצליחים, ויש להם כמוזבן ייסורי הנפש גדולים מזה - הרי הם נוטים להתאבד, ומשלימים עם המצב שלהם.

ר' מנחם: לא הבנתי מה הקשר בין זה להתאבדות?

הר"ר שמחה: פשוט מאד! כשם שבגשמיות, הסברת בטוב טעם ודעת, שגם מי שיש לו ייסורים גדולים בחייו, מוטב שימשיך ויסבול את היסורים מאשר ימית את עצמו. כך גם ברוחניות:

מי שיש לו כיסופים וגעגועים לצאת מאיזה תאוה או מידה רעה, וכבר ימים ושנים שלא זו בלבד שאינו מצליח להיפטר מהתאוה והמידה הרעה, אלא היא הולכת ומתגברת עליו יותר ויותר - אזי ישנם לפניו שני ברירות: א. להחליט שכפי הנראה אין לו סיכוי לצאת מתאוה זו, ולהפסיק לזעוק ולהצטער על כך. ב. לא להשלים עם זה בשום אופן, ולהמשיך לזעוק ולזעוק אל ה' שוב ושוב שירחם עליו, עד ישיקף וירא ה' משמים.

ובמילים אחרות: יש לו שני ברירות - או להרוג את הכיסופים, כדי שיהיה לו מנוחת הנפש. או להמשיך ולחיות עם הסבל של הכיסופים והגעגועים...

הר"ר שמחה: נו, ר' מנחם, מה התקדם עם ענין ה'צעקה' שדיברנו?

ר' מנחם: התקדמו הרבה דברים נפלאים, ואני אכן רוצה לברר אצלך כמה נקודות חשובות בזה. אך תסלח לי, אין לי מה לדבר עכשיו על זה. אני פשוט מזועזע מהסיפור של ההתאבדות של אותו 'מחנך' וסופר ידוע, אשר שם קץ לחייו, ואני חושב על זה כל הזמן.

הר"ר שמחה: על מה ולמה אתה נסער כל כך? הרי אותו 'מחנך' כבר ידוע מזמן אצלנו כאחד שעזב את הדרך המסורה, והלך לרעות את עצמו ואת חניכיו בשדות זרים של פסיכולוגיה ארורה. כך שכל הסיפור הנוכחי, אינו אלא תוצאה של קלקול וריקבון ישן.

ר' מנחם: פשוט מאד. אין לי בזה ספק, אך מה שמסעיר אותי כל כך, היא עצם התופעה החדשה, ששומעים לאחרונה על יהודים שומרי תורה ומצוות שמאבדים עצמם לדעת, ושמים קץ לחייהם. ודבר זה פשוט מזועזע אותי. זה לא היה אף פעם בציבור שלנו...

הר"ר שמחה: זה לא היה אף פעם, וגם עכשיו זה לא קיים. ב"ה ציבור החרדים לדבר ה', המחובר באמת לדרך התורה, דרך אבותינו ואמותינו הק', רחוק מכל זה כמטחוויו קשת. רק ההתחברות לתרבות הרחוב יכולה להביא לתופעות כאלה.

אבער לאמיר דיר טאקע פרעגן [=] אך הבה אכן אשאלך על עצם הדבר: מדוע אתה מזועזע כל כך מהמסוג של 'התאבדות' מה נורא בזה כל כך?

ר' מנחם: רבי שמחה, האם אתם אכן מתכוונים לשאול ברצינות? הרי 'התאבדות' הוא איסור גמור מדאורייתא, וה' דורש את דמו מיד!

אתם הרי תלמידי-חכם, ואני לא צריך לספר לכם מה שכל ילד לומד בחומש-ר"ש" בפרשת נח: "וְאָךְ אֶת דְּמֹתָם לְנַפְשׁוֹתֵיכֶם אֶדְרֹשׁ", ופירש רש"י: "את דמכם אדרוש מהשופך דם עצמו".

הר"ר שמחה: איך ווייס, איך ווייס [=] אני יודע, אני יודע. פשוט וברור שהוא איסור נורא, ובשולחן ערוך אף נפסק: "המאבד עצמו לדעת, אין מתעסקים עמו לכל דבר, ואין מתאבלין עליו, ואין מספידין אותו, ולא קורעין ולא חולצין" (ש"ע י"ד סימן שמה סעיף א). "דמאבד עצמו לדעת עוון גדול הוא, ואין לו חלק לעולם הבא" (ערוך השולחן, שם).

ר' מנחם: נו, אם כן מהי שאלתך בכלל?

הר"ר שמחה: השאלה שלי היא, מה אמור לעשות למעשה אחד שיש לו ביוזיונות איומים ונוראים, או צער איום ונורא? וכי איך לא יהרוג את עצמו בידיים כדי לפטור את עצמו מביוזיונותיו וצרותיו?

ר' מנחם: רבי שמחה, מה קרה לכם השבוע? אני בטוח שאין אתם מתכוונים בדבריכם ברצינות...

הר"ר שמחה: אתה אכן צודק, איני מתכוון כלל בדבריי ברצינות, ואיני שואל אלא כדי להשתמש עם זה כמשל ודוגמא ל'התאבדות' הרוחנית. אבל אנא, קודם כל, השב לי על שאלתי: מדוע לא יתאבד אחד שיש לו ביוזיונות או צרות נוראות, הרי אם ימשיך לחיות יהיה לו סבל עצום, ומאידך אם יהרוג את עצמו יהיה לו אולי קצת מנוחה?

ר' מנחם: אם זה רק משל, אני מוכן לענות על שאלה מוזרה כל כך. ובכן התשובה היא פשוטה, ומשני צדדיה:

מצד אחד - אם יהרוג את עצמו, לא יהיה לו מנוחה כלל וכלל. שהרי תיכף לאחר מיתה, נשמתו עולה למעלה, והיו לו ייסורים ועונשים גדולים ונוראים, הרבה יותר מהצער שהיה לו בעולם הזה.

נחמת

נחמת לבו של מודת'ת לכל אהיה כמת בחיי...

אָנָּה ה', תָּן לִי עֲצָה, תָּן לִי חֵן, תָּן לִי יְשׁוּעָה וְשְׁלָמוֹה, עֲשֵׂה עִמִּי פֶּלֶא וְחַיִּים לְבַל אֶהְיֶה חַס וְשָׁלוֹם כְּמֹת בְּחַיִּי. עֲשֵׂה עִמִּי חֶסֶד חֲנּוּן פְּאֻשֵׁר נְאֻה לָךְ, לֹא כְּמַעֲשֵׂי הָרְעִים וּפְעֻלוֹתֵי הַמְּגַנְנוֹת וְדַעוֹתֵי הַמְּעַרְבּוֹת. חוֹס וְחֹמֵל נָא עַל נַפְשִׁי הָאֲמֹלְלָה מְאֹד. וְהַחֲנוּ נָא מַעֲיָה וְרַחֲמִיךָ עַל עַצְמִי הַפְּטוּב שֵׁשִׁי בִּי, שִׁיּוֹכֵל לְהִתְגַּבֵּר לְכַפֵּשׂ אֶת הַגּוֹף וְתַאֲוֹתָיו תַּחְתּוֹ, שִׁיְהִיָּה הָרַע כְּפּוֹף וְכִמְלַח תַּחַת הַפְּטוּב, עַד שִׁיתְּכַמְּלֵנוּ מִמֶּנִּי כֵּל תַּאֲוֹת הַגּוֹף וּמְדוּתָיו הָרְעוֹת, כְּאֶפְסָן שֶׁאֲזַכֵּה לְהִיּוֹת כְּרַצוֹנָה הַפְּטוּב כְּאֲמַת תְּמִיד. (ליקוטי תפילות, ז)

מסירות נפש שעמדה לו ולזרעו

איש עני ואביון היה ר' יוסף. הוא היה מתפרנס בדוחק ובצמצום, בהיותו משמש כבלן המקוה שבעיר ברסלב, אשר הודות לכך היה מכונה 'יוסל בעדער'. הערכתו לאנ"ש היתה גדולה, בראותו את עבודתם בקודש, ובין היתר, התמדתם בטבילות המקוה מידי יום ביומו בזריזות ובקדושה וטהרה.

היה זה באותם ימים קשים, בהם עבר מוהרנ"ת זיע"א התנגדות ורדיפות קשות, והוא בעוז רוחו לא רק שלא נחלש, אלא עוד היה מוסיף והולך בעבודתו בקודש. בתקופה זו היה הולך לטבול גם בעת קימתו בחצות לילה, בנוסף לטבילה הקבועה לפנות בוקר כהכנה לתפילת שחרית. וזאת על אף המרחק הגדול מביתו ועד למקוה.

ר' יוסל שהיה גר סמוך למקוה, בדירה שהוקצתה לו כבלן, הבחין באחד מלילות החורף, שבשעות הקרות של 'חצות' מגיע יהודי לטבול. הוא עקב אחריו, וראה שהדבר חוזר על עצמו מידי לילה. בטוב לבו לא היה יכול לראות אותו יוצא מהמקוה הקר, שכמוכן לא חיממוהו אלא לקראת הבוקר, והחליט לחמם עבורו מעט מים ולהביא לו, כדי שבצאתו מהמקוה יוכל להשרות בהם את רגליו הקפואים. תועלת גדולה היה זה למוהרנ"ת, עקב היותו חולה מעיים, והקור היה מזיק מאוד לבריאותו.

לאט לאט נודע הדבר למתנגדים, והזהירו את ר' יוסל להפסיק ממנהגו זה, אך הוא לא שמע בקולם. בראותם כי אינם פועלים בטוב, התחילו לאיים עליו שבאם לא יפסיק לחמם מים למוהרנ"ת יפטר אותו מעבודת הבלנות, אשר היתה המקור היחיד והמצומצם לפרנסת משפחתו העניה. אך הוא בשלו, לא שת לבו גם לזאת והמשיך בנאמנותו להכין מים חמים ולהביאם לר' נתן מידי לילה.

ביום מן הימים קיבל הודעה שפיטרוהו מעבודתו, ומהיום והלאה בלן אחר ימלא את מקומו, כשהודות לכך אף יצטרך לעזוב את דירתו הסמוכה למקוה. בבווא לביתו סיפר את הדברים, אשר התקבלו בצער רב על לבם הכואב של אשתו וילדיו הרכים. בראות ר' יוסל את צערם הלך תיכף ומיד לבית מוהרנ"ת והתחיל לבכות בפניו כי נפשו מרה לו ולביתו, וסיפר לו מה הגיע אליהם, רק בגלל היותם משמשים אותו ומסייעים לו בעבודתו בקודש, ועיקר טענתו בפיו כי מעתה אין לו לחם לפי הטף, ואין יגדל מעתה את בניו.

ענה ר' נתן ואמר לו: "לעזור לכם איני יכול, כי הלא ידעתם שעני ואביון אנכי גם כן. אבל אם תרצו, תוכלו לשלוח את שני בניכם הקטנים אליי, ומכל מאכל אשר יאכל בביתי, יהיה גם להם מה לאכול כשבנוסף לכך גם אלמדם תורה". ההצעה מצאה חן בעיני ר' יוסל וזוגתו, ואכן שלחו לר' נתן את שני בניהם אשר שם האחד 'משה' ושם השני 'זאנוויל', אשר ברבות הימים, בהתחנכם בבית כזה, כשמוהרנ"ת מלמדם תורה ויראה - גדלו לשם ולתפארת. הלא הם: ר' משה ברסלב'ער תלמיד מובהק למוהרנ"ת, ואחיו ר' זאנוויל שגם היה דבוק בכל לבו ונפשו למוהרנ"ת זיע"א.

ר' יוסל בעדער ז"ל

ר' יוסף - הבלן של העיר ברסלב. לא ידוע הרבה אודותיו, אך מסיפור זה לבד מוכחת וניכרת מידת האמת שלו עד מאוד, אשר היה מוכן להפסיד פרנסתו עקב הערכתו הגדולה למוהרנ"ת, בתוך עוצם אש המחלוקת. ואכן, מסירות נפש זו עמדה לו ולזרעו, וזכו ללמוד תורה ודרך ארץ ממוהרנ"ת בעצמו, וגדלו והצליחו וגם עשו פרי. הלא המה: ר' משה ברסלב'ר הידוע, ואחיו ר' זאנוויל, שבתחילה דר אף הוא בברסלב ואחר כך עקר דירתו לעיר טשעהרין. ת.נ.צ.ב.ה.

תולדות חייו הקדושים של אבן עזר מוהרנ"ת ז"ע
ערפ פ"פ ראש חודש סיון תש"פ
פרק ג

בבית דינו של חותנו הגדול

הרה"ג רבי דוד צבי אויערבאך זצוק"ל

לאחר נישואיו, המשיך רבי נתן לשקוד בלימודו בבית מדרשו של חותנו בעיר שאריגראד, כשהוא מנצל כל רגע פנוי ללימוד התורה ורוכש ידיעות רחבות ומעמיקות בש"ס ובכל הפוסקים, ראשונים ואחרונים. בפרט ידועה היתה בקיאותו המפליאה בתוספות שבש"ס.

יחד עמו למדו עוד אברכים תלמידי חכמים מופלגים, ביניהם גיסו החשובים לוקחי בנוותיו של חותנו רבי דוד צבי. הוא נחשב אז לגדול ועצום בתורה ובמכניה ומיוחד בשקדנותו הבלתי מצויה. בין חבריו של רבי נתן ללימוד בימים ההם, היו הגאונים הנודעים רבי ראובל'ה אודעסער ורבי ישעיהו מיאסי.

חותנו של רבי נתן הדרך אותו בלימוד פוסקים וספרי שו"ת, באופן שיוכל למלא את מקומו ברבנות, וכשהזקק לסנוע מן העיר, היה ממנה אותו במקומו ל'מופלא' שבבית-דין (ככיר הדיינים), למרות ש היה צעיר בשנים. לא אחת הביע רבי דוד צבי את רצונו, שדווקא חתנו רבי נתן יירש את כס הרבנות אחריו, הוא הכיר בתכונות נפשו המיוחדות, במוחו הבהיר והישר, בהתמדתו הרבה וצדקותו.

רבי דוד צבי היה כה נערץ על ידי מוהרנ"ת בתקופה זו, בראותו את גודל עוצם קדושתו ופרישותו היתירה, כאשר לא ישן בימות החול על מיטה אלא הניח ראשו על ידו ונרדם. כן, לא נטל ידיו בכל השבוע לסעודה, עקב הקפדתו בחומרות גדולות בהלכות נטילת ידיים, ורק ביום השבת נטל ידיו לג' סעודות עם דליי מים גדולים. רבי נתן ראה בו שלימות מיוחדת, ולימים התבטא: "לפני שהתקררתי לחסידות, לא הבנתי במה היה משה רבינו ע"ה יכול להיות יותר גדול מחותני..."

שלשה בנים וחמש בנות היו לו לרבי דוד-צבי הגדול, הוא נהג לדבר הרבה עם בני משפחתו, חתניו ושומעי לקחו נגד החסידים.

העיר שריגראד עצמה, בה כיהן רבי דוד צבי ברבנות, היתה מבצר של התנגדות לחסידות. הרה"ק רבי יעקב יוסף מפולנאה כיהן שם כרב העיר תקופה לפני כן, עוד טרם התוודעותו לדרך הבעש"ט הק'. בעת תקופת כהונתו נסע רבי יעקב יוסף אל הבעש"ט בפעם הראשונה, ומיד נקשר אליו בעבותות האבה, אולם כשחזר לעירו והחל לנהוג לפי דרך החסידות, כפי ששמע וראה אצל רבו החדש, לא מצא הדבר חן בעיני אנשי העיר, שהיו רויים בהתנגדות, והחלו להציק לו ולרדפו, עד שנאלץ לעזוב את כהונתו בעיר, ולעבור למקום אחר.

רבי נתן התגורר אצל חותנו בשריגראד תקופה של כשנתיים ימים, מנישואיו בשנת תקנ"ג עד סוכות תקנ"ה.

בתקופה ההיא עלה ונתעלה ונתקדש בסילודין, כאשר כל מעייניו נתונים ליגיעה עצומה בתורה, ונפשו צמאה, דורשת ומבקשת את ה'.

חותנו, שחיבבו ביותר והיה משוחח עמו שעות ארוכות בתורה והלכה, היה אגב שיחתו עמו מזהירו להתרחק מ"כת" החסידות שאינה לפי רוחו.

רבי נתן, שבלאו הכי הגיע מבית של מתנגדים לחסידות, "זכה" למנות גדושות נוספות של התנגדות לחסידות מחמיו הגדול. ובצערותו אמנם היה סבור כי החסידות רויא, חס ושולם, סטייה מהיהדות הצרופה.

לאחר שנודע לרבי דוד צבי אויערבאך מפי אמו, כי אביו גילה לה בחלום כי חפצו שבנו יחידו ילמד תורה מהרה"ק רבי מיכל מזלאטשוב, קיים רבי דוד צבי את ציווי אביו מהעולם העליון ונסע אל הרה"ק מזלאטשוב זיע"א, מבני התבריא קדישא של הבעש"ט הקדוש, והוטב בעיניו מאד מה שראה אצלו, אך דבר אחד הפריע לו: הוא שמע שם את התלמידים מדברים נגד דרך העבודה של הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זיע"א.

היות שרצה לברר האמת, קם ונסע אל רבי פנחס, והנה התברר לו כי רבי פנחס קדוש הוא ותלמידיו יראים ושלמים. אולם גם שם שמע דיבורים נגד שיטת רבי מיכל מזלאטשוב... אמר בינו לבין עצמו: "אני מאמין ששניהם צודקים! מה שזה מדבר על זה, וזה מדבר על זה - הכל אמת".

רבי דוד צבי עזב כליל את דרך החסידות, ולא זו בלבד, אלא שגם הפך ל'מתנגד' חריף.

ברבות הזמן התעלה בתורה והוסמך להוראה על ידי גאוני דורו. בד בבד הרגיל עצמו במנהגי חומרות ופרישות. שמו יצא לפניו בכל רחבי אוקראינה כגאון אדיר ומופלג בצדקות, והוא נבחר לרבו הראשי של חבל ארץ נכבד, שהיה מלא חכמים וסופרים, חסידים ואנשי מעשה, הלא המה הערים המפורסמות: מוהילוב, שאריגראד, קרעמניץ, והגלילות אשר סביבותיהן. כן כיהן בערים: פאמערנא, מאניסטרשיץ, סאראקא. ומנין הערים שתחת רבנותו הגיע לכתשעים.

שמעו הלך בכל ערי הארץ, ועל פיו נחתכו דברים שדרשו הכרעה. למרות שנמנה על חוג ה'מתנגדים', גם בקרב עדת החסידים העריכו את גדולתו וצדקותו המופלגת, והרה"ק רבי ברוך ממעז'יבוז' זיע"א התבטא ביטויים מפליגים, שבשב צדקותו.

וכזאת יסופר: מנהגו של רבי דוד צבי בהיותו מרא דאתרא במוהילוב, לקבל תמיד את כיבוד ה'סנדק' בכל ברית מילה שנערכה בעיר. פעם כשנולד לאחד מתושבי העיר בן, מחמת שהמרא דאתרא רבי דוד צבי נסע אז מהעיר, כיבדו בסנדקאות את הרה"ק רבי ברוך ממעז'יבוז' שביקר אז במוהילוב, אולם רבי דוד צבי חזר במפתיע מנסיעתו. לא ידע אבי הבן לשית עצות בנפשו כיצד לנהוג, והלך ושאל את דייני העיר מה לעשות. פסקו הדיינים שמחמת שרבי דוד צבי הוא רב העיר, 'מרא דאתרא', הרי שכיבוד זה מגיע לו, ולא לרבי ברוך, על אף שכבר כיבדו אבי הבן, וכן הוה.

כשהלך רבי דוד צבי לברית, עבר דרך בית אכסנייתו של הרבי רבי ברוך'ל, וכשראהו רבי ברוך'ל עובר, ענה ואמר בלשון קדשו: "וואס קען מען טאן אזא איינעם וואס אליהו הנביא טאנצט פאר זיינע פאטנאפיל" (וכי מה אפשר לעשות לאחד כזה, שאליהו הנביא ורקד לפני נעלי הבית שלו) (שי"ח שרפי קודש א, תשפ"ד).

ברם, אותה התנגדות שהיתה בו ברבי דוד צבי מנעוריו - כתוצאה מהמחלוקת שבין גדולי החסידות - לא שקטה. אדרבא, היא החריפה יותר. לפני שבחר ברבי נתן לחתן, דאג לוודא היטב שאין לו "חלילה" שום שייכות כלשהיא לחסידים.

בשנת תקנ"ג, בהיותו בן שלש-עשרה, כמנהג הימים ההם, התקיימו נישואיו של רבי נתן עם אסתר שיינדל, בתו החסודה של רבי דוד-צבי.

מצפוני

לב

ראשית ייש"כ על התשובות
 הבהירות, בהם נתבאר גודל
 ההכרח של לימוד ה'תחזקות'.
 אולם בכל זאת, עדיין אני מפחד
 מלהרבות ב'התחזקות' שמא
 יוכל לצאת מזה מכשול, שהרי
 ה'תחזקות' בסופו של דבר
 צלחה, וזה הרי יכול להיות על
 חשבון של ההתעוררות לתשובה
 ושינוי המעשים. ולשם דוגמא:
 כשאני מתחזק בדרך של
 'אזמרה' למצוא אצלי הנקודות
 טובות, הרי זה יכול להביא אותי
 להישאר כמו שאני, שהרי יש בי
 כ"כ הרבה טוב?

בשאלתך יש קצת ערוב דברים, ולכן נעשה תחילה סדר:

ראשית: אם מפחד אתה מהמכשול שעלול לצאת מהתחזקות, אזי אבקשך נא, להשתמש עם הפחד במקום הנכון, ולפחד גם מהעדר ההתחזקות... כי ההימנעות מלהתחזק בהתחזקות אמיתית, מביא בוודאות לידי מכשולות נוראים ואיומים, מבהילים ומרעידים... (ומראה מקום אחד אתו לך בליקוטי הלכות, הל' השכמת הבוקר הלכה א' אות י', שם תראה עד כמה מסוכן להרפות מהתחזקות).

שנית: אכן ידוע לכל בר דעת, שמשנתו ודרכו של רביה"ק היא קומה שלימה, וכל איבר ואיבר ממנה מְשֻׁלָּמֵת את קברתה. ואכן, אי אפשר ליטול מתורת רבינו רק פרט אחד, שכן אז, גם את אותו הפרט האחד אין מבינים ואין משתמשים בו בצורה הנכונה, מאחר שאין לו את החיבור והשלימות הנוצרת דווקא מחיבור הדברים יחדיו.

ולדוגמא: כל אחד יודע שהמקום 'לשמחה' היא ברסלב, ומאידך יודע על אחד שגם המקום ללב נשבר! [לא לעצבות! חלילה!] היא גם ברסלב. מי מהם צודק? שניהם צודקים!

כי "אחר לב נשבר בא שמחה, וזה סימן אם היה לו לב נשבר כשבר א"כ לשמחה" (שיחות הר"ן, מו). ומאידך "כשהאדם כל היום בשמחה אזי בנקל לו לייחד לו שעה ביום לשבר את לבו ולהשיח את אשר עם לבבו לפני השם יתברך" (שם, כא).

והוא הדין לעניינינו: המקום ה'תחזקות' היא אכן ברסלב, אולם לא פחות מכך, המקום ה'התעוררות' וחשבון הנפש מתמיד ונוקב לאור האמת ללא כחל ושרק, היא גם כן ברסלב!

אי לכך, אם תרצה באמת להתחזק באופן הנכון שלא יצאו מזה מכשולות, עליך לקבל מתורתו של רבינו, גם את חלק ההתעוררות. אשר על כך יש לך אוצרות נפלאות וכלים נפלאים, במה וכיצד להתעורר [הלא הם: התבודדות וחשבון הנפש, ליקוטי תפילות, לימוד התורות וההלכות המעוררות, וכן הלאה].

אלא שכאן באה אזהרתו הנפלאה של מוהר"ת, שמוהיר ואומר: על כל מעט של 'התעוררות' צריך להכין לעומתה קערה של 'התחזקות'! עוד אמר: 'התעוררות' הבאה יחד עם 'התחזקות', ומכוחה, היא התעוררות אמיתית ויש לה קיום. מה שאין כן, כשאה התעוררות ללא ההתחזקות!

שלישית: עצם העובדה שכתבת שהתחזקות מרגיעה את האדם וגורמת לו להרגיש שאין צורך להשתנות - אינו מובן כלל.

וכפי הנראה, עלינו לחדד מהו 'הון המיוחד והמשובח' של תורת ההתחזקות בכלל, וזו של משנת ברסלב בפרט, אשר כפי שכתבנו כבר, יש בו מן החידוש שבחידושים. ואולי כאן המקום לנגוע בנקודה יסודית זו על קצה המזלג.

ובכן, בעולם נפוצים כמה דרכים ומהלכים שונים של 'התחזקות', אשר כולם יסודתם בהררי קודש, בספרים הקדושים של צדיקי הדורות. אולם, הרי ידוע שנמצאים אנו בדור אחרית הימים אשר החושך גובר, וגם דברים שהם מצד עצמם הם טובים וקדושים, הרי שברבות הימים נעשה ערוב ועירוב ב'כלים' שלנו, ואין אנו מקבלים את דברי הצדיקים בצורה נכונה ומדויקת.

ובכן, ברור כשמש שכל דיבור של 'התחזקות' שיצא מכל צדיק אמיתי, נועד מעיקרו לחזק ולעודד את האדם השומעו שירבה בעשיית הטוב [בעולם ה'בחירה'] ולא שיגרמו לו הדיבורים להירדם... אלא שכאמור, לפעמים ה'בתי עיניים' (משפטים) שלנו מעורפלים או מלוכלכים, וכשאנו רואים ושומעים דיבורים מסוימים של 'התחזקות', הרי זה מצטייר בעינינו כאילו הם מעיפים אותנו אי-שם למרחבי עולם ה'ידיעה', שהכל טוב, והכל היה טוב, והכל ממילא יהיה טוב, וברוך הטוב והמיטיב! ואתה אינך אשם כלל בכל מעשיך שאינם טובים, כי אין כאן שום אשמה... מותר לך, מותר לך, מותר לך...

כמו כן, מצטיירים לפעמים דיבורי ה'התחזקות' בעינינו, כאילו אומרים לנו ממרום: "מה לך להצטער ולכאוב את מעמדך השפל, כאילו התורה והתפילה שלך אינם כמו שצריכים להיות. הרי דבור שפל כזה שאתה נמצא בו, 'אותך ראיתי צדיק לפני דבור הזה', ותורתך ותפילתך שלימים הם לפני בתכלית". ואם יזכה השומע, יוכל אף להתבשר ממרום שיכול אפילו להתאמץ פחות, שהרי יש לו כבר עודף, וכבר עשה יותר ממה שמוטל עליו... ועל זה אמרו: "חמנא ליצלן מהאי דעתא"...

אכן, הפאר והיפיף בתורת ההתחזקות במשנת ברסלב הוא, שההתחזקות וההתעוררות אגודים ושזורים וכרוכים וקלועים זה בזה, ויחידיו יהיו תמים.

ואייתי ספר ונחזי, שלעולם לא תראה מאן הדוא מעיין ולומד בספר 'ליקוטי הלכות' - אף באותן 'הלכות' המחזקות ביותר - וקם מלימודו בהרגשה של גינחות וקלות, ורפיון מההתאמצות בעבודת ה'. אלא אדרבה ואדרבה, הלימוד בספרי מוהר"ת נותן לנו את הכח והעוז והשמחה להרבות בעשייה וקדושה! וכולו מתמלא בהתחזקות יחד עם יראה והתעוררות נוראה. וכל זאת, למרות היותו הספר המחזק ביותר בעולם.

דוק ותשכח!

בהרה: מה שנכתב במאמר הקודם שהכוונה בנפילות וירידות אינו לעבירות ח"ו - לא בא לשלול את ההתחזקות למי שנפל ונכשל, שהרי אפילו מי שנכשל ועבר 800 פעמים על כל התורה כולה, צריך גם הוא להתחזק ולהתחיל מחדש, כמבואר הרבה בספרי רבינו ומוהר"ת. אלא עיקר הכוונה הייתה לשלול את המהלך של 'לחיות' עם הנפילות ולעלות מתוכם באופן של 'העלאת המידות לרושין' וכיו"ב, אשר דרך זו לא נועדה כלל ועיקר לאנשים ככרכנו, וכידוע בכל הספרים הקדושים, ואכמ"ל.

אפשר לשלוח שאלות שיופיע במדור הזאת בטל או באימייל של המערכת

זה עתה נתבשרנו כי מערכת "דעם רבינס ליכט" המוציאה לאור מידי שבוע בשבוע את הגיליון המיוחד, והאהוב על ילדי אנ"ש, בשם "דעם רבינס ליכט" בשפת האידיש - מוציאה לאור כעת ספר יחודי בשם "מיינ מעש'ה'לע".

הספר מכיל בתוכו 52 סיפורים, פרי כתיבתם של הילדים היקרים, סיפורים שנשלחו מידי שבוע בשבוע למערכת והתפרסמו בגיליון, ועתה נערכו ונאספו יחדיו לספר נפלא "מיינ מעש'ה'לע" ע"י עורכי הגיליון.

חצות לילה אקום להודות לך!

אברכי "כולל חצות אורות הנחל" שבבית מדרשנו הגדול במאה שערים, הידוע לשם ולתהילה, יצאו יחדיו לנסיעה לעיר הגעועים אומן, לחסות בצל ציון המצוינת. בשבת קודש שבתו 'שבת אצל הצדיק', כשהסעודות התקיימו במלון המפואר 'אימפריאל', בצוותא חדא עם משפיעי וחשובי אנ"ש: ראש הכולל הרה"ח אפרים נחמן אגשין שליט"א, הרה"ח שמעון צבי שפירא שליט"א, והרה"ח יעקב נתן אגשין שליט"א, אשר מסרו דברי חיזוק במשך הסעודות. התפילות והסעודות התקיימו בהתעוררות והתחדשות נפלאה. וכן קיימו את סדרי הכולל במשך השבוע, בצלו של רבינו הקדוש, אשר לימדנו ש"עיקר עבודת איש הישראלי לקום בחצות הלילה".

"ציונו הקדוש קודש קדשים!"

בהתרגשות ובשמחה גדולה התקבלה הידיעה כי לאחר שנים רבות של ציפיה, החלה בניית בית הכנסת "היכל הבעש"ט" בעיה"ק צפת, ברוב פאר והדר, סמוך ונראה לציון האר"י הקדוש ושאר הצדיקים הגנוזים בבית החיים הק' בצפת, ולמול ציון התנא האלוקי רשב"י זיע"א במירון. מתפללי בית הכנסת היקרים נכספים ומשתוקקים לראות בגמר הבנין, ולזכות להתפלל יחד בבית המדרש המפואר בהרחבת הדעת.

"בורא עולם בקנין, השלם זה הבנין!"

נקודות

על-כן באמת אין שום יאוש בעוֹלָם בְּלָף - "קיינ יאוש איז נָאר ניט פאר האַנדִין" - וְאִיךְ שְׁהוּא, אֶפְלֹ אִם נִפְלָ לְמָקוֹם שְׁנַפְלָ רְחֻמָּא דְצִלָן, אֶף עַל פִּי כֵן, מֵאַחַר שְׁמֻחָק אֶת עֲצָמוֹ בְּמַה שְׁהוּא עֲדִין, יֵשׁ לוֹ תִקְוָה דְשׁוּב וְלְחֹזֵר אֲלָיו וְתִבְרָךְ. וְהַעֲקָר הוּא "מִבְּטֵן שְׂאוֹל שׁוֹעֲתִי", כִּי גַם צִעֲקָה מִשְׂאוֹל תִּתְחַיֶּה אֵינָה נְאֻכְדָת לְעוֹלָם. וְיִצְעַק וְיִצְעַק וְיִצְעַק וְלֹא יִתְיַאֵשׁ עֲצָמוֹ מִן הַצִּעֲקָה לְעוֹלָם, רַק יִצְעַק וְיִתְחַנֵּן לְפָנֵי הַשֵּׁם וְתִבְרָךְ תְּמִיד וְיִהְיֶה אִיךְ שְׁיִהְיֶה, עַד וְשִׁקְוָה וְנִרְאֵה ה' מִשְׁמָיִם: (ליקוטי עצות - התחזקות - מב)

התודה והברכה לפרנס ההדפסה וההפצה בשבוע זה הרה"ח ר' אברהם מנחם קנאפלעך שליט"א זכות הפצת תורת רבינו הקדוש תעמוד לו ולמשפחתו שיזכה לכל טוב והצלחה בכל העיניים

ברכת מזל טוב שגורה בזאת לעסקן הדגול לכל קדשי בית חיינו האי גברא רבא יקירא, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, מוה"ר יצחק טשליב הי"ו, יו"ר מערכת 'אבקשה' לכבוד השמחה הגדולה בנישואי בנו החשוב למד"ט, בהערכה, מערכת 'לבבי', בשם אלפי חסידי ברסלב בארה"ק ובח"ל

